

M. G. H. COMMOD
EN HISTORISK BESKRIFNING
ÖFVER

STAPEL STADEN
LOVISA,

—
MED PHILOSOPHISKA FACULTETENS BIFALL
UNDER
HISTOR. OCH PHIL. PRACT. PROFESSORENS,
HERR MAG. JOHAN
BILMARKS
INSEENDE,

Til allmän granskning framgifven

AF

HENRIC BACKMAN,

Lovisa-Bo,

I ÅBO ACADEMIES ÖFRE LÄRO-SAL DEN 18 MAJ 1776.

P. V. T. F. M.

Å B O,

Tryckt hos Johan Christopher Frenckell.

COMMERCIE-RÅDINNAN,
VÅLBORNA
FRU JOHANNA
ULRICA
AV FORSSELLES,

NÅDIGA FRU.

En tacksam efterverld, som med varsambet updagat och samlar stora Måns bedrifter, uppräfer åt Deras minnen övanskeliga ärestoder. Min affigt har varit den samme, at under min Foster-Stads beskrifvande, såsom Dess första Anstiftare, til en del tolka Framledne COMMERCIE-RÅDET, VÅLBORNE Herr JACOB AV FORSSELLES, ej mindre emot denna Stad stora, än mot hela Fädernes-Landet Patriotiska förtjenster.

Tillåt, derföre, Nådiga Fru, at jag drifvar detta ringa Academiska arbetet Nådiga Frun upossra. Det är et vedermåle af min odödliga vördnad, och min fågnad blir beständig, om det med milda ögon genomses Himlen gjöre Nådiga Fruns dagar glada och många, Sig oeb des förnåma Famille til glädje.

Med djup vördnad har äran framhärda
NÅDIGA FRUNS

Öamsjukaste tjenare
HENRIC BACKMAN.

Den Högårade HANDELS-
SOCIETETEN

I

LOVISA

*Tillägnas detta ringa ACADEMI-
SKA Arbetet*

AF DES

öänjuka tjenare
HENRIC BACKMAN.

HANDELSMANNEN
I STAPEL-STADEN LOVISA,
ÅDEL OCH HÖGAKTAD,

HERR ELIAS
BACKMAN,

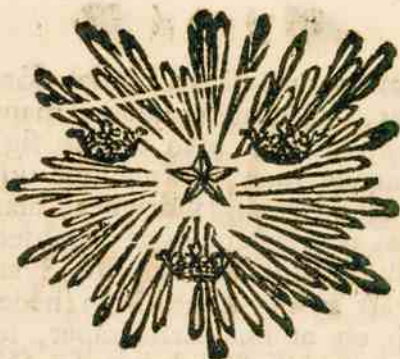
MIN HULDASTE FADER,

Genom det nära blodsband, hvarmed Naturen oss förenadt, äro ock våra pligter inbördes de ömmaste. Då jag med vördnad betraktar Eder omsorg för mitt väl ifrån de spådeste åren, Eder outtrötteliga nit at under min ungdom dana mig sielf och andra til nytta, och Eder dryga kostnad, at vid mognare år biträda till min framtids lyckeliga banande, så äro de ä Eder sida til öfverflöd upfylde. Detta är det ämne, som i mitt inre uplifvar de ömmaste känslor, och et fält, där alt mit bemödande förlorar lög, at någonsin kunna upväga de samme. Jag stadnar således häröfver i tyft förundran, då likväl Edre välgjörningar skola bevaras i det lifligaste minne. Huldaste Fader, uptagen dock detta ringa ACADEMISKA Arbete, såsom förflingen af min insigt, och et prof af min barnliga tillgifvenhet, samt hedren det samma med et gladlynt ögonkast. Ogillen ej mitt upfat, om däri skönjes felagtigheter; det är det endaste, som min för-måga för närvarande tid kan framalitra. En blid Himmel hugne min Kjärafte Fader med alla de förmåner, som kunna göra des dag glada och lefnad trygg, samt förünne Eder en lång och förnö-jelig lefnad, med hvilken önskan jag framhårdar til döds stunden at vara

MIN HULDASTE FADERS

HERR
HENRIC BACKMAN

ödmjuk-lydigste Son
HENRIC BACKMAN.



FÖRETAL.

En mask förtärer undertiden ett större eller mindre stycke af en mossslupen ång, en Eld lägger uti åska en Skogstract bestående af några granar och tallar; men efter några års förlopp får man se, huru Naturen liksom af sig sjelf betalar den ledna skadan. På det förra stället upkommer en myckenhet af blommor, som dels förnöja ögonen, dels och gifva Creaturen en ymnig föda, och på det sednare upväxa åter de tåckaste lundar af lommoga löftrån. På lika sätt går det ofta til uti den Poliriska verlden. De största skador och de kjänbaresta olyckor blifva ofta årlatte med visla förmåner, åtminstone gifva de förra anledning, ja och pålägga oss en förbindelse at ifrigt söka och århålla de sednare. Wårt kära Fädernes-Land torde ifrån Yfverboernas hitkomst nåpligen varit uti svårare omständigheter och uti vidrigare belågenhet, än uti den sista namnkunniga Finska campagnen. Alla så kallada conjuncturer tycktes så gynna de Svånska vapnens framgång, at krigshåren syntes mera komma til at segra, än at vinna: man

kunde ej drömma om några hinder för så raske och tåtrika troppar, än mindre kunde man föreställa sig någon motgång: men då man trodde sig ha stått till Lyckans Slott, stupade man oförvarande uti olyckans brådjup. Utan någon ovanlig vidrighet, utan någon betydande Fälttjuka, utan något högt förråderi, ja utan någon decisif fältslagning, bortmitte Sverige den bästa armée, som vårt Foster-Land ifrån hedentima förmått föra i fält och ett af sina Landskap, som i anseende til des vidd och fruktbarhet kan anses för en hårlighet. Man tappade, nei man förlorade alt hvad förloras kunde, utan at veta huru härmed egentligen tilgick. Den modige Soldaten, färdig at upofra yttersta blods droppan, blef befalt at sträcka gevähr för Fienden, innan någon action var påbegynt. Ryslands Fiende var den som måst befrånjade des vapens framgång och sin egen undergång. I så förvirrade omständigheter måste man söka friden och för vanmagts skul antaga de vilkor, som segervinnaren behagade lämna. Nu blefvo altså några Finska Städer jämte en stor del af Sveriges östra Länder åt Ryssland aftrådde, så at vi på den kanten ej mera ågde et enda tjenligt försvars värk. Så snart man derföre hunnit at något hämta sig efter denna dryga förlust, fordrade en oskyldig omtanka om egen räddning, at någon gränse-Stad skulle anläggas. Således grundades en Stad, som först kallades *DÉGERBY*, men sedan af vår Aller-Nädigsta Änke Drottning *LOVISA ULRICA* blef nämnd *LOVISA*, om hvilken min födelse ort jag uti dessa blad tänker korteligen at handla.

§. 1.

Någre olyckige hanlande ifrån de til Ryssland aftrådde Städer Fredricshamn och Willmanstrand, hos hvilka förlu-

förlusten af deras redbaresta egendom ej kunnat utfläcka kärleken til deras Fädernesland, voro de som hos Kongl. Maj:it i underdånighet anhöllo, at en ny Stad inom den nya Svånska gräntsen kunde anläggas. En så rättmätig och til det vanmågiga Sveriges uprättande nyttig anstalt kunde ej vågras. Kronan köpte därför til denna nya Stads anläggning Såtes-gården DEGERBY med des ågor uti Perno Soken. Denna ågendom inlöstes af Kronan utaf Herr Lector Kraftman i Borgo, och skall köpeskillingen varit 30000 Daler K:mt. Staden behölt det gamla namnet DEGERBY ifrån des foundation år 1745. intil den 1 Julii år 1752, då Glorvyrdigste Konung ADOLPH FREDRIK benådade denna ort med sin höga närvaro och tillade Staden det nya namnet LOVISA. Staden är belägen vid en vik af Finska Hafs-botten, vid pass under 60 gr. 27. m. Latitude, samt har Sjön til Söder, Perno Soken til Väster, Lappträsk til Norr, och Pyttis til Öster. Den åger jämväl en hamn, men som ankar-botten derstädes är lös, och vattnet äfven är mycket lågt, så kunna de större Skeppen ej komma närmare än $\frac{1}{4}$ mil til Stadsbron. Vatnet är desutom fullt med reflex och klippor, ibland hvilka *Kongsten* (*) och *Braskens Öhl-Tunna* äro de farligaste, hvartöre ock utan för inläppet til hamnen härstädes en ny kjänningsbåk uppå *Vård- eller Kase-Berget* har blifvit anlagd til de Sjöfarandes vägledande. Såsom DEGERBYS ågor ej voro tillräckelige, sedan Staden blifvit mera förökad, så hafva innevånarna i LOVISA för mera utrymme til årforderlig betesmark för deras boskap samt til Skeppsbyggeriet bekommit hemanen i Anteby, Lappom, och Björnvik, samt tre hemman i Käitala. LOVISA Stad ligger eljes 32 mil ifrån Abo, $4\frac{1}{2}$ mil från Borgo, 10 mil från Helsingfors, samt $1\frac{1}{2}$ mil ifrån Lill-Abborfors.

(*) Denna var en fördäld klippa til år 1752, då det hände at nå Högt Sal. Konung ADOLPH FREDRIK skulle resa til Svartholmen, stötte flupen på denna sten, som alt sedan är kallad *Kongsten*.

§. 2.

Så litet någon ört kan växa uppå torra Stenören och imellan kahla Bergsklyfter, äfven så litet kan en anlagd Stad komma til någon vålmagt, om han ej af Öfverhetens nåd och tidigt förundta Privilegier hämtar sin styrka och liksom närings fast. Här om hafva våre Store Konungar nogsamt varit öfvertygade, och derföre varit högt angelagne om Städernas upkomst, hvilka på vist sätt kunna anes såsom Lungor uti ett Samhälle. Lovisa Stad har uti detta måhl ej varit lottlös, utan har fådt fågna sig af nödvändiga förmåner och rättigheter, af hvilka vi nu vilja upräkna de förnämsta. Sedan Kongl. Majt år 1745 den 26 Junii i nåder beslutat, at på Degerbys ågor låta anlägga en Gräntse Stad (*), har Hans Kongl. Majt samma år den 14 Augusti beviljat denna nya Stad följande privilegier och rättigheter:

1. Stappelftads rättighet och förmån.
2. Femton åhrs frihet beräknad ifrån år 1746 til och med år 1761 för alla contributioner och utlagor til Kronan, Landt- och Port-Tullen, samt husbehofs salu och Tapperians accisen, jämväl ock accisen af utrikes ifrån inkommande Tobaks blader, tillika med Mantals, Boskaps och Bakungs penningar, samt Båtsmans hållets prästerande i natura eller med pennigar. Doch at Tienste folket, som njuter årlig lön, ej mer, än tilföre, enligt Kongl. Majts Nådige Bref af den 13 April 1725 under desse friheter skola begripas, samt at Tull- och accis-Uppörden likmätigt Kongl. Majts Nådiga skrifyelse af den 24 December 1743 af vederbörande Tull

Tull betiente under frihets åren upbåres och behöllningen staden tillstålles, sedan expenserne blifvit afdragne.

3. Et lotteries inrättande til fond för Kyrkjo bygnad (hvilket likväl ej kommit til någon värkställighet) samt tvänne allmänna Collecter öfver hela riket.

4. Njuter Borgerskapet befrielse för inquartering af Garnison. Widare har hans Kongl. Majt uti Nådigt bref af den 7. Julii 1747 behagat försäkra, at vilja ihog komma Degerbys Borgerskap, när rikets tillstånd sådant framdeles kunde tillåta. Imedlertid blef nysnämde år den 24. November et Contract slutadt imellan Norre Dykeries och Bergnings Societeten å ena samt Degerby Borgerskap å andra sidan, hvaruti Borgerskapet blef förbehållit och medgifvit en fri disposition öfver deras under inrikes Refor strandade eller eljest förolyckade smärre och större egne fartyg och last, utan at Dykeriet för det bångada kunde prätendera någon ProCent. Men detta contract har sedermera uphördt, och Lovisa åger ej i thy måhl lika rättighet med Degerby. Defutom behagade Hans Kongl. Majt genom Resolution af den 7 Januarii 1748 tillåta, at medel til Degerby Stads kyrkjo Bygnad få insamlas dels genom stamböcker, dels ock at 2 öre silfvermynt må upbåras af hvart Mat-Lag öfver hela Riket. Men såsom Lovisa Församling för sig sielf vore ganska liten, så tåktes hans Kongl. Majt genom Rescript til Landshöfdingen i orten samt Consistorium i Borgo af den 21 Januarii 1748 förklara, at den å Svenska sidan quarblefna delen af Pyttis Socken jämte Elimå Capell gjåld få blifva Degerby Stad såsom Annexer tillagde. Pyttis delas genom yttersta grenen af Kymmene-Ålf midt i tu, och den östra hälften af socken lyder under Ryska Kronan. Svenska delen af Pyttis Socken har egen Kyrkja, och består Församling-

famlingen til hälften af Svånskar och til hälften af Fin-
nar; hvarföre Gudstiensten här målte hållas på bägge
språken

(*) Det gick dock nog långt ut, innan Degerby fick skapnad af nå-
gon Stad. De första som flyttade hit, sålde det skönaste tim-
mer på stället, der de ärnade at bygga. Der Torget nu är, skjöt
man hjärpar år 1746, och 1747 hade de resande om Sömmaren
ännu et tilräckeligt bete för sina hästar på samma ställe.

§. 3.

Såsom dessa upräknade förmåner ej ännu voro til-
räckelige at uphjelpa Degerby eller Lovisa Stad utur
sin linda, så fick den snart årfara flera prof af utmärkt
Konglig Nåd och frikostighet. Ty åfven uti Nådigt
Rescript til Kongl. Cammar Collegium och Kongl.
Stats Contoïret samt Landshöfdingen i orten af den 23.
Januarii 1748. tillade Hans Kongl. Majt det ifrån Fredrics-
hamn til Degerby flyttade Borgerskapet benådningss me-
del 8000 Daler Silfvermynt i fem år; samt uti nådig
Resolution af nysånämde dato följande privilegier at
Staden och des innevånare.

1. Samma Numer och Rang i afseende til de öfrige
Städerne i Riket, som Fredricshamn för detta hade in-
nehafst nemligen N. 9.

2. Förundtes til en fond för publique bygnader
2000 Daler Silvermynt i 10 år, beräknade ifrån 1748,
hvilka penningar togos af Sjö Tulls inkomsterna.

3. Krono Hemmanen N. 1. i Lappom, samt N. 1.
och 2. i Biörnvik med deras ränta och underliggande mark.

4. Samma aflönings Stat, som Wekelax eller Fre-
dricshamn tilförene under den 18 Julii 1723 har blif-
vit beviljad (*).

5. 300 Daler Silfvermynt uti kjällare frihet under
öfvannämde 10 frihets år.

6: Samma rättighet angående Präste vahl, som Fredrichshamn under den 10 September 1740 varit beviljad (**)

Ändteligen böra ej tvänne märkeliga förmåner, hvilka af Konglig Nåd blifvit Lovisa Stads innevånare förundte, af oss vid detta tilfälle blifva obemålte lämnade.

1. Igenom kongl. Resolution af den 22. Januarii 1770, varda alle Lovisa Stad underlagde Hemmans Åboer för evärdeliga tider befriade från Lagmans och Håradshöfdinge Råntans utgjörande; hållt de ej mera, än andre Stadsboer behöfva Domstolarne å Landet.

2:o Genom Konglig Resolution af den 22 Martii 1770 blifver Lovisa Stads Borgerfkap med deras hustrur och hemma varande barn til skade årfättning för deras lidande genom Fästnings byggnadens afstannande och den derjämte yppade ovilsheten om Stads plans låge och bestånd beviljade 10 Frihets år, beräknade ifrån 1770 års början ifrån alla ordinarie och extraordinarie utskylder til Kronan.

(*) Denna aflönings Stat var följande: 1:o Justitie och Commerce-Borgmästaren 600. D:r, Politie Borgmäst. 400 D:r; 5 Rådmän å 120 D:r 600 D. en Dito Kämners Prafes 200 D. 1 Secretarare 240 D. 1 Stads Bokhållare 200 D. 1 Notarie på Kämners Kaminaren 150 D. 1 Fiscal förutan Tertjahn 50 D. 1 Stads-Fogde 66 D:r 21 $\frac{2}{3}$ öre; 6 Stads Tjenare å 33 $\frac{1}{3}$ D. 200 D. 4 Mätare å 10 D. 40. D; 2 Trumflagare å 13 $\frac{1}{3}$ Dal. 26 D. 21 $\frac{1}{3}$ öre 1. Klockstållare 20 D. 1 Vård-Ringare 12 D. 8 Vaktkarlar å 12 D. 96 D. Extraordinarie expenser 100 D. Hela aflönings Summan 3001 D. 10 $\frac{2}{3}$ ö Silfvermynt. Men af denna projeçterade Stat har sedermera åtskilligt blifvit förminskadt.

(**) Denna rättighet finnes ännu ytterligare bekräftad genom Kongl. Brevet til Lands-Höfdingen i orten af den 18 Martii 1768, nemligen at Lovisa Stads Borgerfkap få vid Capellans som Kyrkjoberde-Wahl må åtnjuta den rättighet, at utom de tre föreflagne få kalla den fjerde, och den som de mästa rösterne andfätt til Fullmagts århållande föreflå,

§. 4.

Solen värkar väl ständigt på vårt Jordklot, och utsprider sin värma til alla der befintliga Djur och växter; men om dessa skola ärnå en åstundad mognad, så fordras härtil uppå de flåsta ställen mennisklig sorgfällighet och åtgård. På lika sätt om Landskaper och Städer skola hinna til någon välmagts grad, så är nödvändigt ei allenast at de af Öfverheten hågnas och genom fri-samt rättigheter uplifvas, utan ock at tacksamme och arbet-samme underfåtare understödja sin Konungs ådelmodiga affikt. Nu är det en ibland förnuftigt Folk afgjord sak at det förnämsta medel, hvarigenom välmagten uti ett Land både befästes och årligen förökes, är en väl inrättad handel; emedan thy förutan all rörelse måste afstanna och staden jämte det omkring liggande Landet faller uti en oöfvervinnerlig tvinfot. Härvid måste man lämna Lovisa Stads Borgeriskap det oemotfäjeliga vitsord, at de hvad handelens uphjelpande och utvidgande angår, hafva ifrån första början haft all möda och alla omkostningar osparda; men tillika finner man, at olyckan liksom förfölgt deras Skepp och Fartyg, som lupit ut til främmande orter, så at det är fast underligt, at så svåre och oförmodade anstötter ej gjordt Lovisa Reddare aldeles modfålte, ja stort hela deras välmagt. Ty ganska få år hafva gått förbi, som ej varit teknade med något Skepps förolyckande. Man vet med visshet, at ifrån 1745 då första Skeppet, kalladt Enigheten af 250 svåra Låsters drägt, utgick, hafva intil närvarande tid 19 Fartyg, måst alla af betydelig storlek, antingen aldeles gått förlorade, eller åtminstone både til Skepp och last lidit en stor skada; så at ganska få hafva gjordt mera, än en resa, men större delen hafva under första resan gått förlorade. Nu är endast ett Skepp vid namn

GUS-

GUSTAF af 280 Låster i gång, som seglar på Medelhafvet. Ett annat står på hvarfvat under byggnad. Nu såsom man af inkommande och utgående vahrer kan sluta om Handelens tillstånd, så vilje vi här anföra Summariska innehåll af både inkomne och exporterade vahrer för Lovisa-Stad:

År	Til Utrikes orter exporterade vahrer från Lovisa - Stad:	Wärde Silfver:met Daler öre
1745,	Diverse vahrer til det måsta Järn och Järn Grytor	1052:7.
1746,	3192 Tolfter Bråder och diverse andra vahrer och Svånska Manufacturer	5598:5.
1747,	55 Sk:d Stång-Järn, Järn Grytor och Sv. Manufactur vahrer	4534:4 $\frac{1}{2}$.
1748,	1494 Tolfter Bråder, litet Tjåra, Järn och Manufactur vahrer	8148:25.
1749,	1450 Tolfter Bråder, något Stång-Järn och Svenska Manufacturer	6785 9 $\frac{1}{2}$.
1750,	2112 Tolfter Bråder, något Järn och Järn smide och andre Manufactur vahrer	9858 15.
1751,	1473 Tolfter Bråder, arbetad Koppar, Stång-Järn, Spik, och Manufactur vahrer	8417 8.
1752,	1917 Tolfter Bråder, St. Järn, Ståhl, Sv. Manufactur vahr. och diverse Retour Exporter	7882 5.
1753,	1900 Tolfter Bråder, 143 Sk:d St. Järn, met. arbetad, Sv. Manufactur vahrer samt Retour	14497 5.
1754,	1829 Tolfter Bråder, Järn och Ståhl samt andra Sv. Manufactur.	8350 4.
1755,	1911 Tolfter Bråder, Ståhl, Järn, B	met.

	met, och andre Sv. M. F. vahr. och något Retour	-	-	6715	17
1760,	3320 Tolfter d:o, 216 Sk:d St. Järn samt andre Sv. Manufacturer	-	-	9362	22
1761,	4810 Tolfter d:o, 477 Sk:d St. Järn samt andre Sv. Manufacturer	-	-	19710	12
1762,	1860 Tolfter d:o, 82 Sk:d St. Järn, 1050 Ls:d Smör, 858 T:r Råg och M. F. vahrer	-	-	17338	18 ³ / ₄
1763,	4354 Tolfter d:o, 304 Sk:d St. Järn, 703 T:r Tjåra samt andre Sv. Manuf.	-	-	23769	21
1764,	5479 Tolfter d:o, 189 T:r Tjåra och andre Sv. Manufactur vahrer	-	-	14995	16
1770,	3900 Tolfter d:o, 70 Sk:d St. Järn, li- tet Ståhl, Pannsmide och M. f. v.	-	-		
1771,	2964 Tolfter d:o, något St. Järn, Ståhl, Spik, Sv. M. f. vahrer	-	-		
1772,	3339 Tolfter d:o, något af Låcter, Messing, metall, Järn, Ståhl, och M. f. vahrer.	-	-		
1773,	2247 Tolfter d:o, 125 Sk:d St. Järn, nå- got Järn och andra Manufactur vahrer	-	-		
1774,	7400 Tolfter d:o, 87 Sk:d St. Järn och Sv. Manufactur vahrer	-	-		
1775,	3844 Tolfter Bråder, 990 T:r Råg, nå- got Järnsmide och Sv. Manuf vahrer:				Vårde
	Ifrån Utrikes orter inkomne vahrer			R Daler Sch	
1745,	4844 Skålp:d Spunnen Tobak inkom- men ifrån Holland	-	-	6055	5.
1746,	7800 T:r Salt, samt Bråder, victualier och Specerier	-	-	8561	38.
1747,	58589 Skol:d sp. Tobak, 2523 T:r Salt, diverse Victualier och andre vahrer	-	-	11037	45.
					1748

1748, 53200 Sko:d Sp. Tobak, 3550 T:r Salt, något vin, Specerier och andre vahrer	10734 35.
1749, 40776 Skp:d sp. Tobak, 2818 T:r Salt, något Citron, och Specerier, 2511 Tolft. Bråder	12309 41.
1750 643 Sko:d dito anhallne under con- fiscation, 1162 T:r Salt, något Talg, Bråder	2318 37.
1751, 48553 Skol:d dito, 3442 T:r Salt, vi- ner, Spannemåhl, Victual, Kram v. &c.	14671 40.
1752, 4998 T:r Salt, Spannemål, Victual. Krydd, Spec. och Frukt	17622 10.
1753, 57500 Sko:d Tobaks Blader, 3360 T:r Salt, Droguer, Frukt, &c.	33994 20.
1754, 48309 Sko:d Tobaks Bl. 5206 T:r Salt, Bråd, Spec. Span. Victual. Frukt och 400 Pesos duros i Silfvermynt	16251 27.
1755, 4906 T:r Salt, oberedde hudar, hampa, Victual, Spannemåhl, Frukt och andra vahrer	14895 4.
1760, 4390 T:r Salt, 18539 sko:d Tobaks Bl. hampa, Victual. Specerier &c.	8496 28.
1761, 6656 T:r Salt, 17723 skol:d Tobaks Bl. Spannemåhl, Specerier &c.	10174 11.
1762, 5283 T:r Salt, 21766 skål:d Tobaks Bl. och Specerier &c.	8422 3.
1763, 7421 T:r Salt, 258 skål:d Tobaks Bl. Specerier och andra Kryddkräm vahr	13669 44.
1764, 6974 T:r Salt, 8208 skål:d Tobaks Bl. 158 T:r Råg och Specerier	14152 10.
1770, 1950 T:r Salt, något frukt och specer- rier samt kryddkräm. vahrer	
1771, 20 Ske:d hampa, 3 Skepp:d Lin, 30 Lifs. Caffebön. 8 Lifs Hvete-Mjöl	

- 1772, 1127 Tir Salt, 420 st:n Citroner, 440
 Lifp:d Hvetemjöl, Beck, 2½ åhm Win
 1772, 4822 Tir Salt, något Specerier och
 Frukt - - -
 1774, 8600 Tir Salt, 950 skål:d Caffé-Bönor
 114 Lifp:d hvete mjöl - - -
 1775, 4900 Tir Salt, 916 Tir Malt, något
 Krydd-kräm, vahrör och Frukt - - -

§. 5.

De vahrör, som föras til en Stad äro af olika be-
 skaffenhet: En del säljas oförändrade, en del åter under-
 gå efter sin natur en större eller mindre förädling, in-
 nan de till vår fördel kunna brukas. Denna sker uti
 manufacturer, Bruk och värkstäder: och uti en så väsentelig
 del har ej eller Lovisa Stad saknat hielpsamme Män och
 idoga händer. Uti vår stad är ett *Tobaks Spinneri*,
 hvaråst vid ett bord och två prässlar tilvärkas af både
 In- och utrikes blader en temmelig god Tobak, hvartil
 den ansenliga tilfats af utländska blader isynnerhet bidrager.
 Omkring Staden hafva för detta varit flere *Tegelbruk*:
 vid bränningen äro Stenkohl med fördel och skogens be-
 sparning undertiden nyttjade, men nu är ett allenast i
 beholl. *Mjöl-quarnar*, hvilka drifvas af våder, äger
 ock vår Stad uti en tilräkelig mängd. Då General Lieu-
 tenänten och Commendeuren Herr Baron WREDE ägde
 en mil härifrån en gård i Theffiö by, Quarnby kallad, an-
 läde han derstädes en Mjölquarn, som med et par stenar i
 dygnet malade mellan 60 och 70 Tunnor. Denna tilhöret
 nu Commerce Rådinnan, Fru av FORSELLES. *Skeppsbyg-
 geri*et är en fierde dels mill utom staden, hvaråst både
 större och mindre fartyg byggas. Skogen, som årligen
 uthuges til Bjälkar, Bräder, Skeppsvirke, och annat be-
 hof,

hof, förminskas ansefligen och lofver ingen beständighet af denna förmån uti en long framtid. Två mill ifrån Staden äro tvänne Järnbruk, det ena ligger imellan Borgo och Lovisa och kallas *Forsby*, det andra är belägit vid Kymmene-ålf och heter *Strömsfors*. Desutan äro ock på åtskilliga ställen anlagde *Sågvärk*, hvilka så vål som Bruken mycket bidraga til Stædens handel och rörelse. Desutom är Staden vålförsedd med Handtvårkare måst uti alla slag: Såsom Bagare, Bokbindare, Garfvare, Gatläggare, Gördelmakare, Glasmåstare, Guldfmed, Handskmakare, Hjulmakare, kopparslagare, Krukmakare, Kjörsnår eller Skinnare, Linvåfvare, Murmåstare, Målare, Peruquemakare, Pistolsmed, Repslagare, Sadelmakare, Skomakare, Slagtare, Smeder, Skräddare, Snickare, Stohlmakare, Svarfvare, Sämksmakare, Tehngjutare.

§. 6.

Om ej något annat vedermåhle vore, så intyga dock de publike husen uti Lovisa Stad, at denne är ättnu i sin början: ty de äro åtminstone til större delen af tråd, och utan något lådant utvårtes anseende, som utmärker en longvarig vålmåga. Hårtil har ganska mycket bidragit, at man ända in til nåstledit år varit i ståndig ovifhet, om icke Staden skulle flyttas til något annat ställe. Men sedan Vår Allernådigste KONUNG i nåstledne sommar tagit Lovisa Stads belågenhet uti Nådigt ögnafikte, och öfvervågat alla härvid förekommande omständigheter, blef tillika af honom faststält, at Staden ej skall flyttas, och således hoppas man, at ovifheten skal hådanefter ej hindra vår Stads tilvåxt. J-bland de ansefligaste hus uti en Stad plåga Kyrkjorne yara; men i Lovisa är kyrkian af Trå upbygd och åger

hvarken några minnesmärken ej eller andra prydnader, än de, som måstadels uti alla Kyrkor förekomma och hållas före vara oumgångeliga til Gudstjänstens vederbörliga förrättande. Och såsom desse snart tillika med sielfva Kyrkan torde undergå någon betydande förbättring; så håller jag för vara onödigt, at dem nu antingen upräkna eller beskrifva. (*) Rådstugan här i Staden så väl som Scholæ huset äro bygde af Trå och bestå endast af en våning. Men dock finnas i Lovisa Stad tre vackra Stenhus, nemligen 1:o Commendant huset, 2:o Fortifications Brigads huset, och en Baraque til Garnisonens inquartering.

(*) Vi vete väl icke, hvad tilgång til medel at upbygga en Kyrka af Sten nu förtiden kan finnas uti vår Stad; men at våre store Konungar låtit sig värda om en dylik bygnads upfattande, deruppå hafve vi många och stora vedermählen, genom de här öfvanföre anförde Kongl. Bref och Resolutioner.

§. 7.

Hvad Fästningsbyggnaderne så väl omkring Staden Lovisa, såsom ock på *Svart-holmen* angå, så äro de dels ännu i sin början, dels ock fordra de en utförligare beskrifning af en kunnig Person, än vårt åndamål nu tillåter at meddela.

§. 8.

Lands-Höfdingar öfver Sævolax och Kymmene-gårds Län, hvilka uti Lovisa Stad hit intils haft sit residence, hafva ifrån Stadens anläggning varit följande.

I: HERR BARON STJERNSTEDT; som gjordt sig mycket förtjänt både af vår Stad och hela Fäderneslandet genom des upsikt vid nya gränstens läggande imellan Sverige och Ryssland; blef sedermera af Hans Kongl. Maj:t kallad til Des och Rikets-Råd.

2:0 HERR BARON HENRIC WREDE.

3:0 HERR ANDERS JOHANN NORDENSKJÖLD Såsom desse bägge Herrar voro tillika Ledamöter af Kongl. Svånska Wetenskaps Academien, lå bar hon ock öfver desse förtjante Män låtit uprätta et skyldigt åreminne.

4:0 HERR BARON OTTO WILHELM DE GEER, sedermera kallad til Kongl. Majts- och Rikets-Råd.

5:0 HERR BARON ANDERS HENRIC RAMSAY, nu Lands Högdinge öfver Nylands och Tavastehus-Låhn.

6:0 HERR GUSTAF RIDDERCREUTZ, nuvarande Låhnets värdige och allmänt ålskade Högdinge.

Nuvarande Commendant i Lovisa är Herr Öfversten &c. Jacob GERNER, som åger allas utmärkta högaaktning.

Nu förtjiden är Herr Jeremias Wallens Lands Secreterare, Herr Gabriel Gylling Landt-Cammererare och Herr Adolph Pose Landt-Råntemåstare.

§. 9.

Directeurer öfver Fästnings bygnaderna i Lovisa och på Svartholmen hafva varit följande:

1:0 HERR Öfverste Lieutenanten, men sedermera Lands Högdingen och Riddaren NORDENSKJÖLD, aflämnade Directionen om hösten år 1747.

2:0 Samma tid emottog Öfverste Lieutenanten, men nu mera afledne Fält Marskalken &c. &c. HERR GREFVE AUGUSTIN EHRENSVÅRD, som gjorde en början med Fästnings byggnaden här i Finland år 1747, samt aflämnade den för förlita gången år 1766.

3:0 Af hög bemålte Herre emottog Fortifications Directeuren &c. Herr WIRGIN detta befål, som innehade det til år 1770.

4:0 Då åter Herr Fält-Marskalken GREFVE EHRENSVÅRD hade Direction til slutet af år 1772.

5:o Efter Honom undfick General Lieutenanten HERR BARON SPRENGTPORTEN Direction, och behölte den tils om våren 1774.

6:o Ifrån samma tid hade HERR Öfversten och Rid-daren DIDRIK BLOMCREUTZ direction af Fästnings byggnaden til des Kongl. Maj:t förordnade, at direction skulle komma under Fortifications Directionen i Stock-holm, som emottog den vid slutet af år 1774.

Befälhafvare vid Fästnings byggnaderne hafva varit som följa:

1:o Wid slutet af år 1747 emottog Herr Capitainen, numera afledne Öfversten OTTO REINH. GLANTZEN-STJERNA befälet intil om Våren 1751.

2:o Hvarefter dåvarande Öfverste Lieutenanten, nu mera General Lieutenanten HERR BARON WREDE emot-tog befälet tils om våren 1757.

3:o Då åter HERR Öfversten GLANTZENSTJER-NA emottog befälet tils år 1762.

4:o Efter Honom kom då varande Majoren, men nu mera Herr Öfversten VON HERMANSSON, som innehade det til slutet af år 1764.

5:o Efter Honom emottog då varande Capitainen, nu mera Lands-Höfdingen HERR RIDDERCREUTZ be-fälet tils om våren 1768.

6:o Hvarefter Majoren, men nu mera Öfversten, Herr Von RÖÖK förestod detta ämbete tils år 1770.

7:o Sedan tillträdde Herr Öfversten NORDENCREUTZ denna sysla til år 1771, då

8:o Herr Öfverste-Lieutenanten RIDDERCREUTZ emottog befälet och innehafte det til år 1774.

Sedan den tiden har Herr Majoren BRUNOW inne-haft befälet.

§. 10.

Rättvisan uti vår Stad skipas utaf en Borgmästare, som

som har til Bisittare 6 Rådmån. Wid detta tillfälle pålägger mig både vördnads och tackfämhets Lagen, at åtminstone med några ord nämna om Lovisa Stads förste Borgmästare, Herr Commerce-Rådet, av FORSELLES lefnads omständigheter och stora förtjenster emot denna ort. Denne Heders Man blef född den 17 Augusti 1696, och var förut handlande i Fredricshamn, samt sedermera den förste, som satte sig neder uti Degerby, sedan han gifvit Glorvyrdigste Konung FREDRIK I anledning til Stadens anläggning härstädes, på det både han och de öfrige flygtingar från Fredrikshamn här kunde uprätta sina förfallna vilkor. Såsom HERREN hade välsignat hans handel med mycken framgång, hvarigenom han kommit til stora medel, så använde han ock en god del deraf, at både uprätta Staden Lovisa, såsom ock at sätta handelen härstädes uti et florerande tillstånd. Kanske at Lovisa-Stad förutan denne Välgjörarens åtgärd ännu intil denna stund mera hade liknat det förra Degerby, än den nuvarande Staden. Af Konung FREDRIK I blef han förordnad til Borgmästare i Degerby den 5 Maji 1747. Af Glorvyrdigste Konung ADOLPH FREDRIK århölt han Assessor Titul och Rang den 13 Julii 1752, samt vidare vid afskeds tagandet benådad med Commerce-Råds heder och rang den 10 Januarii 1765. Han aflomnade den 27 Augusti 1768. Hans Barn blefvo sedermera nobiliterade och kallade av FORSELLES.

Den nu varande Borgmästaren är Herr ALEXANDER KEPPLERUS, hvilken år 1765 århölt denna fylla, och den med utmärkt beröm förestår til Stadens synnerliga förmån.

Uti Stadens Sigill, hvaraf här et aftryck lämnas,
C före-

föreställes et Ankar i Gull - Fält, och deröfver tvenne i kors liggande Canoner i blått fält med Grefvelig Krona ofvan til, samt i brådden Lovisa Stads Sigill.



§. 12.

Ändteligen bör jag med några ord nämna om Ecclesiastique Staten uti min Foster-Stad. Kyrkjoherde öfver Lovisa Stads Församling med derunder lydande annexer har från Stadens anläggning varit och ännu är Probsten och Theologiæ Doctoren, Herr DAVID STARK, almånt känd ej mindre för sin grundeliga lärdom, än des beständiga nit vid Guds ords rena förkunnande och Själars ledande in uppå salighetens våg. Comminister vid Stads Församlingen är nu förtiden Herr Magister HENRIK CALONIUS, som af Församlingen för alla en Präst pryddande egenskaper är mycket ålskad.

Redan

Redan 1750 den 3 Julii blef en Pædagog uti Lovisa Stad förordnad; År 1756 har Hans Kongl. Maj:t uppå Riksfens Ständers underdåniga tilstyrkan förklarad denna nysnämnda Pædagogie för en Trivial-Schola, som består af en Rector, en Conrector, hvartil ännu kom, at år 1760 en Collega tilförordnades. Rectors lönen år 250 Daler Silfvermynt och 40 Tunnor Spannemål, Conrectorns 150 D:r samt lika mycken Spannemål som den förres. Kommandes Spannemålen efter Crono vårdiet dem lönen at beräknas. Rectores Scholæ härstädes hafva följande varit 1:o Herr Magister GUSTAF FREDRIK AURENIUS, nu Kyrkjoherde uti Låppåvirta, 2:o Herr Magister JOHAN LAGUS, nu Kyrkjoherde uti Idensalmi, 3:o H:r Magister PETRUS SOLITANDER. Conrectores 1: H:r Magister JOHAN LAGUS, 2:o H:r Magister Sigfrid PORTAN. 3:o H:r Magister WALLENIUS. Collegæ H:r Magister CARL FREDRIK LEOPOLD, nu Comminister uti Itis. 2:o H:r Magister JONAS NORRGREN. 3:o H:r NORSTRÖM.

§. 13.

Sluteligen får jag anföra, at antalet af nu varande Handlande i Lovisa Stad utgör 21 Personer, Stadfens Borgerkap 81 Personer, ibland hvilka äro 60 Handtvärkare, och Stadfens hela Folkmängd utgör en summa af 2198 personer, enligt 1775 års Mantals längd,

G. A. A.



